

Modell för hur organisationer ansluter sig till Finna när de inte omfattas av den centraliserade finansiering som undervisnings- och kulturministeriet har beviljat Finna

Inledning

Finna.fi samlar finska arkivs, biblioteks och museers material till en webbtjänst. Finna har utvecklats som en del av undervisnings- och kulturministeriets projekt Nationella digitala biblioteket (NDB). Nationalbiblioteket (NB) underhåller Finna-tjänsten och svarar för utveckling av tjänsten och byggande av det tillhörande samarbetsnätverket. Hittills har endast organisationer som sorterar under kultur- och vetenskapssidan av undervisnings- och kulturministeriets (UKM) förvaltningsområde kunnat ansluta sig till Finna med den centraliserade finansiering som ministeriet har beviljat Finna.

I den här modellen beskrivs hur organisationer som inte omfattas av UKM:s centraliserade finansiering till Finna kan ansluta sig till Finna-tjänsten och Finna-konsortiet: förutsättningar som gäller organisationerna, tekniska kriterier samt hur inträdet sker i faser. Till anslutningsmodellen hör prissättning av den avgiftsbelagda tjänsten samt hur prissättningen beaktas i Finnas tjänsteavtal och i processen för att ingå tjänsteavtal.

Utgångspunkter

Finna-tjänsten togs i bruk 2013 och hösten 2018 hade över 330 organisationer publicerat sina material via tjänsten och nya organisationer ansluter sig ständigt. Med Finna kan en ansluten organisation göra sin verksamhet och sitt material synligt på ett enkelt sätt, samt påvisa sin påverkan med statistik och kvalitativa data. I tjänsten ingår tekniskt underhåll som tillhandahålls av Nationalbiblioteket och CSC. Eftersom NDB-projektet finansieras av undervisnings- och kulturministeriet har endast sådana myndigheter och institut, privata arkiv som mottar statsbidrag samt universitets- och högskolebibliotek, offentliga bibliotek och professionellt drivna museer som sorterar under kultur- och vetenskapsbranscherna inom UKM:s förvaltningsområde hittills kunnat delta i Finna. Av deltagarna har ingen ersättning uppburits för att de anslutit sig till Finna.

Flera organisationer som inte omfattas av UKM:s centraliserade finansiering till Finna har uttryckt sitt intresse att föra in sina material i Finna. Med en enhetlig anslutnings- och prissättningsmodell kan man i fortsättningen göra det möjligt för allt fler organisationer att ansluta sig till Finna, så att det inte medför några kostnader för UKM och att tjänsten eller utveckling av tjänsten inte försämras för de organisationer som redan är med i Finna. Vid planeringen av modellen har man utgått ifrån att användbarheten av Finna och att dess kärntjänst ska hållas på åtminstone den nuvarande nivån för dem som är med. När organisationer som inte omfattas av den centraliserade finansieringen ansluter sig till Finna-tjänsten ökar det mångsidigheten och den nationella täckningen av material som tillhandahålls via Finna.fi och Finnas öppna gränssnitt (API) samt gör det tjänsten mer bekant.

I Finnas kärna ligger ämbetsverk, institut, arkiv, bibliotek och museer som hör till kultur- och vetenskapsbranscherna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde samt allmännyttiga organisationer inom kulturbranschen. Med den nya modellen gör man det först möjligt för organisationer som inte hör till kultur- och vetenskapsbranscherna inom UKM:s förvaltningsområde, men som ligger närmast Finnas kärna och som uppfyller de erforderliga tekniska kriterierna och kriterierna för materialet, att ansluta sig. Modellen ger Nationalbiblioteket, som utvecklar och underhåller Finna, ett konkret verktyg för att ta med nya organisationer och avgränsa mängden organisationer som vill ansluta sig, vilket minimerar behovet av att från fall till fall avtala om deltagande med UKM.

Anslutningsmodell

Avgränsning av kundkretsen

Av sådana organisationer som inte omfattas av den finansiering som undervisnings- och kulturministeriet har beviljat Finna kan man ta med sådana finländska offentligt finansierade organisationer och allmännyttiga organisationer som uppfyller alla de förutsättningar som ställs på organisationen och på dess material och system. Nationalbiblioteket bedömer organisationens lämplighet för Finna-konsortiet och lämpligheten av dess material för Finna-tjänsten enligt riktlinjerna i den här modellen och baserat på de förhandlingar som förs med organisationen. I fall där man är osäker på huruvida organisationen eller organisationstypen omfattas av modellen, kan riktlinjer efterfrågas från undervisnings- och kulturministeriet.

Förutsättningar som gäller organisationen

- Anknytning till musei-, arkiv- och/eller biblioteksverksamhet och/eller kulturarvsinnehåll
  - Anknytning innebär att organisationen är en minnesorganisation (arkiv, bibliotek eller museum), att den upprätthåller ett arkiv, bibliotek eller museum eller att den besitter en arkiv-, biblioteks-, musei- eller konstsamling. Som anknytning räknas också att organisationen bedriver verksamhet som är förknippad med bevaring, upprätthållande och/eller spridning av data som berör kulturarvet eller att organisationens egen verksamhet resulterar i material av samhällelig betydelse och samhälleligt intresse ur en kulturell eller vetenskaplig verksamhets perspektiv.
  - Till exempel
    - arkiv, bibliotek och museer som ligger utanför kultur- och vetenskapsbranscherna inom UKM:s förvaltningsområde
      - kommunala arkiv
      - specialbibliotek, t.ex. Riksdagsbiblioteket
      - högskolebibliotek, t.ex. Försvarshögskolan, Polisyrkeshögskolan
      - museer, t.ex. Krigsmuseet, Finlands Banks myntmuseum m.fl.
      - åländska bibliotek, arkiv, museer, yrkeshögskolor
    - Övriga offentligt finansierade organisationer och allmännyttiga organisationer som ligger utanför UKM:s förvaltningsområde och som har professionellt

- skötta material som lämpar sig för Finna-tjänstens koncept i ett system som uppfyller de tekniska kriterierna (till exempel Rundradion, forskningsinstitut, sjukvårdsdistrikten).
- Organisationer som i huvudsak bedriver vinstdrivande verksamhet och som upprätthåller ett arkiv, bibliotek eller museum eller som besitter samhälleligt betydelsefulla arkiv-, biblioteks-, musei- eller konstsamlingar.
  - Professionell samlingsförvaltning
    - Organisationerna kan ansvara för exempelvis upphovsrättsärenden (se [tjänsteavtalet](#))
    - Samlingarna finns i ett elektroniskt system för samlingsförvaltning
    - Metadatan är högkvalitativ (modell på kommande)
  - Kompetens och resurser finns för att ta i bruk, underhålla och ge utbildning i systemet (se [tjänsteavtalet](#))
    - Administration av eget beskrivningsformat och innehåll
    - Kännedom om det egna systemet och gränssnitten
    - Kunskaper i planering av tjänster eller användargränssnitt
  - Ekonomiska resurser
    - för Finnas anslutnings- och tjänsteavgift
    - för byggande av gränssnittet
  - Organisationen förbinder sig till samma villkor som de organisationer som omfattas av UKM:s centraliserade finansiering till Finna

Förutsättningar för material och system

- Materialen lämpar sig för Finnas [tjänstekoncept](#)
- Materialen ger mervärde i Finna
- Materialen finns i ett system för samlingsförvaltning med ett OAI-PMH-gränssnitt för att skörda data. Organisationer som saknar system för samlingsförvaltning kan inte ansluta sig till Finna.
  - Dataposterna skördas till Finna i följande format: MARC 21, LIDO, EAD, Dublin Core, Forward. Dessutom kan FINMARC-formatet stödas så att det konverteras till MARC 21-formatet innan det importeras till Finna. Stöd för övriga metadataformat avtalas mellan medlemmarna i Finna-konsortiet.
- Metadata för material som importeras till Finna ska vara öppna (CC0) eller så ska de kunna avgränsas från den Finna.fi-vy som är öppen för alla på det sätt som beskrivs i serviceavtalet och i anvisningarna från Nationalbiblioteket.

Anslutning i faser och processen

Omfattningen av den centraliserade finansiering som UKM beviljat Finna illustreras med cirkelmodellen här intill. Kärnan i modellen utgörs av de arkiv, bibliotek och museer som omfattas av finansieringen. Den cirkel som ligger närmast kärnan utgörs av de arkiv, bibliotek och museer som ligger utanför finansieringen men som finansieras av UKM:s övriga branscher eller övriga ministerier. På den följande cirkeln finns övriga organisationer med en anslutning till kärncirkelns verksamhet och vars material skulle ge mervärde för Finna. Utanför cirkeln ligger sådana organisationer som för närvarande avgränsas utanför Finna och vars material inte passar in i Finna-tjänstens koncept.

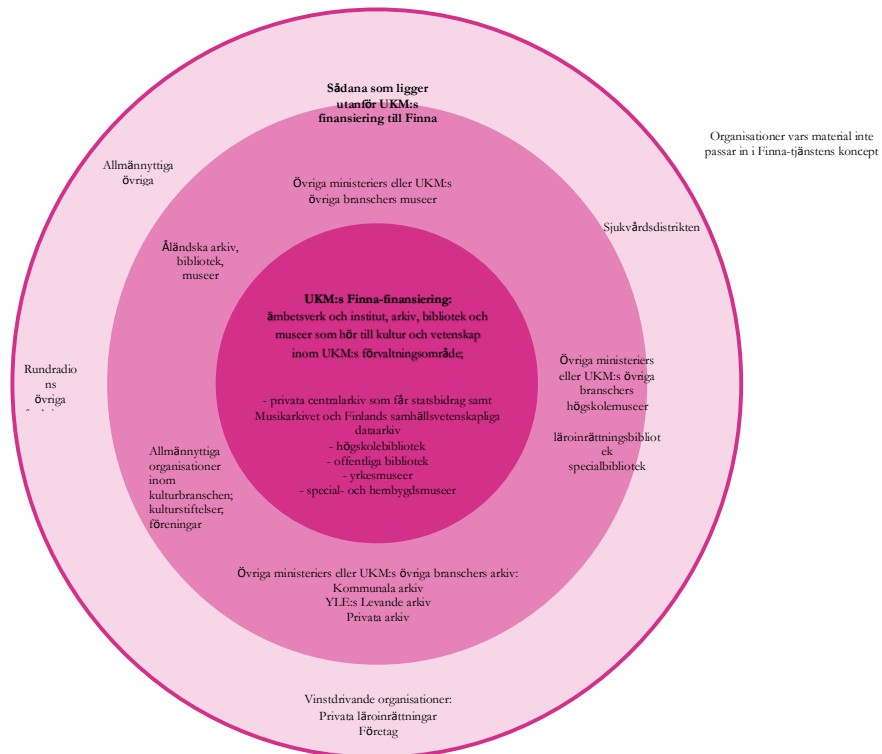

Bild 1 Cirkelmodell för Finnas kundkrets

De organisationer som själva svarar för kostnaderna och som är intresserade av att ansluta sig till Finna tas med enligt samma princip som de organisationer som ansluter sig med den centraliserade finansieringen, det vill säga i anmälningsordning, dock med beaktande av arbetsituationen på Finnas serviceställe och organisationens egen tidtabell. Om servicestället blir överbelastat prioriteras de organisationer som har kommit längst i anslutningsprocessen. Dessutom beaktas den arbetsmängd som det system för samlingsförvaltnings förutsätter; så kallade bekanta system, som bara kräver lite arbete, kan anslutas snabbare än sådana som är nya ur Finnas perspektiv och som förutsätter kodningsarbete av Nationalbiblioteket.

I den första fasen av införandet av anslutningsmodellen är fokus på de organisationer som ligger nära Finnas kärna och som redan har uttryckt sitt intresse för att ansluta sig till Finna och som använder ett så kallat bekant system.

Anslutningsprocessen följer i huvuddrag den nuvarande processen. För dem som ligger utanför UKM:s finansiering kommer processen att förändras med avseende på prissättning, avtalsprocess och godkännande av deltagande. Efter den preliminära anmälan förhandlar NB med kunden om kundens önskemål och behov samt om de kostnader som anslutningen och deltagandet i tjänsten medför för kunden. Under förhandlingarna fastställs även till vilken representationsgrupp kunden hör i Finna-konsortiet. Kunden skickar in det undertecknade

Finna-tjänsteavtalet till Nationalbiblioteket, varefter anslutningen först börjar behandlas i praktiken. Finnas konsortiegrupp informeras om anslutningen.

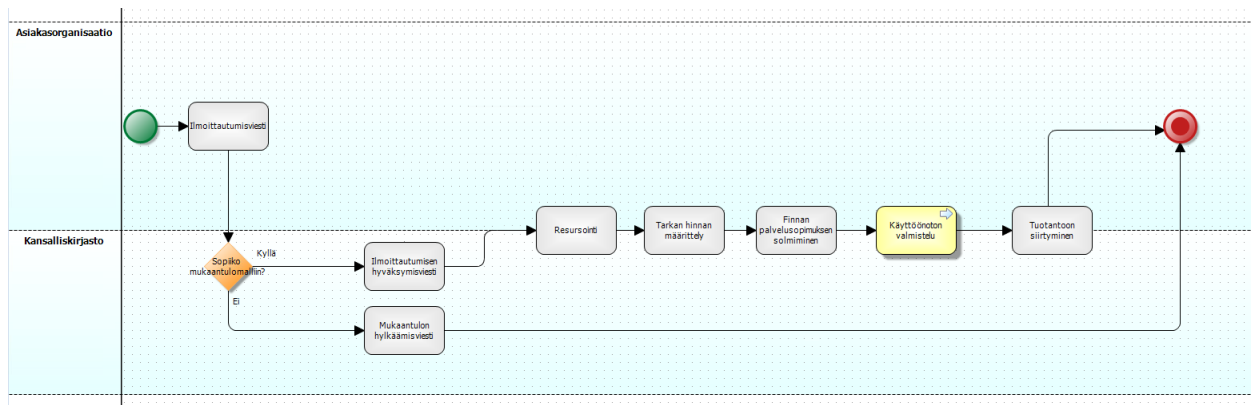

Bild 2 Process för anslutning till Finna

Avtal

Utgångspunkten i Finna-tjänsten är att alla organisationer förbinder sig till samma villkor och får jämlik betjäning oavsett om de omfattas av den centraliserade finansiering som UKM beviljat Finna eller inte. Tjänsteavtalets grundläggande del är den samma för alla och den avgiftsbelagda tjänstens specialfrågor fastställs i avtalsbilagan **7 Prissättning och fakturering av tjänsten**. I avtalet fastställs även praxis för hur man kan lämna Finna.

Prissättningsmodell

För anslutning till Finna-tjänsten och deltagande i den uppbärs av organisationer som inte omfattas av den centraliserade finansiering som UKM beviljat Finna en anslutnings- och tjänsteavgift enligt gällande prislista samt i vissa fall en tilläggsavgift som orsakas av extra kostnader. Anslutningen prissätts alltid från fall till fall, eftersom respektive organisations bakgrundssystem, material och önskade kundfunktioner påverkar kostnaderna för anslutning. Prissättningen baseras på de verkliga kostnader som åsamkas Nationalbiblioteket för anslutning samt systemunderhåll och -utveckling. De avgifter som debiteras kunden följer Helsingfors universitets prissättningspolicy.

Priset för att ansluta sig och delta i Finna utgörs av:

- En **anslutningsavgift**
Anslutningsavgiften har tre klasser och klassen bestäms utifrån organisationens bakgrundssystem, utvecklingsbehov och materialmängder.
- En **underhållsavgift** som har tre klasser. Klassen bestäms utifrån den mängd underhållsarbete som organisationen behöver.
- Eventuella **tilläggsavgifter**.
  - Som tilläggsarbete faktureras även det utrednings- och planeringsarbete som behövs för att uppskatta arbetsmängd och pris.

- De vanligaste tillägsarbetena paketeras i anslutningsavgiften som en tjänst som kostar extra och som kan användas för att utöka tjänsteinnehållet i den egna prisklassen innan man överförs till en dyrare klass.

Specialfall

Överföring av en organisation mellan prisklasser

Om organisationen ansluter sig till Finna i en lägre prisklass, men märker att den behöver en tjänst som hör till en högre klass, debiteras organisationen prisskillnaden mellan de två klasserna när den byter klass.

- T.ex. en organisation ansluter sig först med en datakälla och vill senare lägga till en ytterligare datakälla. Eller organisationen vill skapa en egen vy eller ta i bruk kundfunktioner.

Om organisationen efter tecknande av tjänsteavtalet och fakturering av anslutningsavgiften vill gå till en lägre prisklass kommer Nationalbiblioteket inte att kreditera avgifter som redan erlagts.

När organisationssammanslutningar vill ansluta sig

Om flera organisationer ansluter sig tillsammans till Finna så att de övriga befullmäktigar en i gruppen att sköta sammanslutningens Finna-ärenden för alla parter, delas kostnaderna för anslutning och underhåll jämnt mellan deltagarna. T.ex. en sammanslutning av tre organisationer i prisgrupp 3 = priset/3.

- Om en del av sammanslutningen sorterar under UKM och en del inte gör det
Om en del av medlemmarna i sammanslutningen omfattas av Finnas centraliserade finansiering och en del inte gör det, bedöms priset från fall till fall enligt den arbetsmängd som Nationalbiblioteket måste göra. Vid bedömning av priset beaktas även en jämlik behandling av organisationerna.

Integrering av ett nytt system i Finna

Integrering av ett nytt bakgrundssystem i Finna förutsätter alltid omfattande anpassningsåtgärder hos Finna. Om organisationen alltså har ett system som är nytt ur Finnas perspektiv och detta system även används av organisationer som omfattas av den centraliserade finansiering som UKM beviljat Finna, lönar det sig för organisationen att vänta att systemets gränssnitt till Finna skapas för en organisation som sorterar under UKM.